

TYGODNIK BBN

PRZEGLĄD INFORMACJI
O BEZPIECZEŃSTWIE NARODOWYM
WRAZ Z KOMENTARZEM

Numer 98
9 – 15 sierpnia 2012 r.

- Konflikt dyplomatyczny Białorusi i Szwecji 3
- Sytuacja bezpieczeństwa w Egipcie 4
- Koniec misji obserwacyjnej w Syrii 5
- Święto Wojska Polskiego – 15 sierpnia 2012 r. 6
- Zapowiedź utworzenia Narodowego Programu
Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego 8

Kolegium redakcyjne: Zdzisław Lachowski
(przewodniczący), Marek Ajnenkiel, Czesław Juźwik,
Krzysztof Liedel, Jarosław Padzik, Paweł Pietrzak

Redaktor naczelny: Zdzisław Lachowski
Redaktor prowadzący: Marek Ajnenkiel
Redaktorzy: Michał Grzelak, Kamil Sobczyk,
Katarzyna Przybyła

W przygotowaniu komentarzy uczestniczyli:
Aleksandra Dzisiów-Szuszczykiewicz
Dominik Jankowski
Czesław Juźwik
Rafał Kaczmarczyk
Albert Taras

Biuro Bezpieczeństwa Narodowego
Departament Analiz Strategicznych
Wydział Monitoringu Informacji o Bezpieczeństwie
ul. Karowa 10, 00-315 Warszawa,
tel. + 48 22 695 18 77, faks + 48 22 695 18 63
e-mail: wmiob@bbn.gov.pl, bbn@bbn.gov.pl
www.bbn.gov.pl

Konflikt dyplomatyczny Białorusi i Szwecji

3 sierpnia 2012 r. Białoruś nie przedłużyła akredytacji ambasadorowi Szwecji w tym kraju, Stefanowi Erikssonowi. Według strony szwedzkiej, powodem były spotkania ambasadora z przedstawicielami białoruskiej opozycji. W wyniku zastosowanych przez Szwecję retorsji kraj musiało opuścić trzech białoruskich dyplomatów, w tym ambasador¹. 8 sierpnia br. Białoruś ogłosiła wycofanie personelu ze swojej ambasady w Szwecji oraz wydalila cały personel szwedzkiej ambasady na Białorusi².

Zaostrzenie stosunków dwustronnych wiązane jest z przeprowadzoną w lipcu br., przez szwedzką agencję *public relations* akcją zrzucenia nad Mińskiem kilkuset pluszowych misiów z apelami o wolność słowa.

Decyzje białoruskich władz podjęte wobec Szwecji mają służyć poprawie ich wizerunku na arenie wewnętrznej. Białoruski reżim prowadzi działania konsolidacyjne przed zapowiedzianymi na 23 września br. wyborami parlamentarnymi. Celem władz jest odwrócenie uwagi opinii publicznej od sytuacji ekonomicznej państwa, w tym od groźby jego całkowitego paraliżu gospodarczego. Na stan gospodarki wpływ mają bowiem nałożone przez UE sankcje, które zniechęcają firmy z państw Unii do inwestowania na Białorusi i prowadzenia wymiany handlowej z tym państwem.

Także w sferze poszanowania praw człowieka od momentu ułaskawienia w kwietniu br. przez prezydenta Białorusi Alaksandra Łukaszenkę dwóch więźniów politycznych – Andreja Sannikaua i Żmiciera Bandarenki – nastąpił regres. Wbrew deklaracji A. Łukaszenki o wprowadzeniu ogólnej amnestii 3 lipca br. żaden z więźniów politycznych nie został nią objęty. Ponadto reżim nasilił represje wobec niezależnych organizacji pozarządowych i dziennikarzy. W kontekście zbliżających się wyborów w ostatnich tygodniach wprowadzono również kolejne zmiany legislacyjne wzmacniające kompetencje białoruskiego KGB.

Kontynuowanie represji przez reżim A. Łukaszenki przyczyni się do pogłębienia samoizolacji państwa oraz jego strategicznego uzależnienia od wschodniego sąsiada. BBN wielokrotnie podkreślał, że – będąc jednym z największych zwolenników polityki warunkowości wobec Białorusi – Polska konsekwentnie od 2010 r. opowiada się za odmrożeniem dialogu UE z Białorusią tylko w zamian za postępy w demokratyzacji, w tym uwolnienie więźniów politycznych. Zaostrzenie represji powinno natomiast skutkować wprowadzeniem nowych sankcji wizowych i restrykcji ekonomicznych wobec przedstawicieli i podmiotów związanych z reżimem.

Sytuacja bezpieczeństwa w Egipcie

5 sierpnia 2012 r. w wyniku ataku grupy islamskich bojowników na egipsko-izraelskie przejście graniczne w Strefie Gazy zginęło 16 egipskich żołnierzy³. W odpowiedzi egipskie lotnictwo przeprowadziło nalot na siedziby bojowników na półwyspie Synaj⁴. Jak podał rzecznik egipskiej armii, zginęło w nim 40 islamistów, kilkudziesięciu zostało rannych, a 30 pojmano⁵. Egipski planował również blokadę podziemnych tuneli przemytniczych prowadzących do Strefy Gazy, którymi mieli przedostawać się napastnicy.

Kilka dni później prezydent Egiptu Mohammed Mursi odwołał dowódcę sił zbrojnych i ministra obrony – marszałka Mohammeda Husejna Tantawiego oraz szefa sztabu generalnego – gen. Samiego Anana. Obaj zostali mianowani prezydenckimi doradcami. Następcą marszałka Tantawiego został marszałek Abdel Fattah al-Sisi. Ze stanowiska usunięto również dowódców marynarki wojennej, sił powietrznych i obrony przeciwlotniczej⁶. Natomiast wiceprezydentem został szef Sądu Kasacyjnego – Mahmud Mekki⁷.

Atak na półwyspie Synaj potwierdza tezę o braku pełnej kontroli egipskich władz nad tym strategicznym regionem i o wzroście zdolności operacyjnych dżihadystów (np. powiązanych z lokalną franczyzą Al-Kaidy – Al-Kaidą Półwyspu Synaj) oraz Beduinów, mimo prowadzonej od 2011 r. przez egipską armię operacji „Orzeł”. Jej celem, jaki i ostatnich nalotów na siedziby bojowników jest przywrócenie kontroli nad półwyspem, a także przekonanie Izraela, że władze w Kairze nie są obojętne na wydarzenia na pograniczu egipsko-izraelskim.

Prezydent M. Mursi umiejętnie wykorzystał atak na półwyspie Synaj do przeprowadzenia zmian w strukturach władzy. Decyzja prezydenta o odrzuceniu dekretu konstytucyjnego przyjętego przez Najwyższą Radę Sił Zbrojnych (NRSZ) oraz o odwołaniu M. H. Tantawiego i S. Anana wywołała różne, niekiedy skrajne, reakcje. Postrzegana jest m.in. jako sukces Stowarzyszenia Braci Muzułmanów i dowód przejęcia przez nich pełni władzy. Budzi to zadowolenie wśród ich zwolenników oraz zaniepokojenie wśród liberałów i części opozycji, która była inicjatorem ubiegłorocznej rewolucji, gdyż uznawane jest to za krok ku ustanowieniu cywilnej władzy w państwie.

Warto zwrócić uwagę na informacje, że zmian dokonano w konsultacji z NRSZ i faktycznie mogą być rezultatem kompromisu, polegającego na usunięciu w cień części generałów, przy zachowaniu przez nich dotychczasowych wpływów oraz zagwarantowaniu nietykalności. Zauważalna jest zmiana pokoleniowa na szczytach egipskich sił zbrojnych: ministrem obrony został 57-letni marszałek Abdel Fattah as-Sisi, zaś na stanowisko szefa sztabu powołany został 56-letni gen. Sidki Sobhi (marszałek M. H. Tantawi ma 77 lat). Część niższej rangi generałów i oficerów popiera takie zmiany, szczególnie że niektórzy z nich mogą być zwolennikami Stowarzyszenia Braci Muzułmanów.

W obliczu tych wydarzeń można diagnozować, że nasila się rywalizacja o władzę między Stowarzyszeniem Braci Muzułmanów a armią, zaś decyzja M. Mursiego miała uprzędzić ewentualne próby delegitymizacji i podważenia przez armię sprawowanego przezeń urzędu. Wydarzenia pokazują, że system polityczny w Egipcie wciąż jest daleki od satysfakcjonującej stabilności.

Koniec misji obserwacyjnej w Syrii

16 sierpnia 2012 r. Rada Bezpieczeństwa ONZ zdecydowała o nieprzedłużeniu misji obserwacyjnej w Syrii, której mandat wygasa 19 sierpnia⁸. Nowy przedstawiciel ma zastąpić Kofiego Annana, który zrezygnował z pełnienia funkcji specjalnego wysłannika ONZ i LPA do Syrii. Przewiduje się, że zostanie nim algierski dyplomata Lakhdar Brahimi. Zażądał on jednak „mocnego wsparcia” Rady Bezpieczeństwa ONZ dla swojej misji wynegocjowania pokoju w Syrii. Podkreślił też, że nie chce być postrzegany jako następca K. Annana, dlatego domaga się zmiany nazwy stanowiska, które ma objąć⁹. 18 sierpnia stali członkowie Rady Bezpieczeństwa oraz Turcja i główne państwa arabskie mają omówić następne kroki w sprawie sytuacji w Syrii.

Tymczasem Stany Zjednoczone ogłosiły, że współpracują z Turcją nad szczegółowym planem wsparcia syryjskiej opozycji¹⁰. 12 sierpnia br. szef Narodowej Rady Syryjskiej zaapelował o utworzenie strefy zakazu lotów nad Syrią¹¹. Syryjscy rebelianci z oblężonego przez siły rządowe Aleppo oświadczyli, że jeśli Zachód nie udzieli im pomocy i nie zacznie dostarczać broni, to zwróca się o pomoc do Al-Kaidy¹².

Syryjska opozycja, wzmocniona zapowiedziami Stanów Zjednoczonych o współpracy z Turcją we wspieraniu rebeliantów i w obliczu pogłębiającej się erozji w szeregach lojalistów (premier Rijad Hidżab zbiegł wraz z rodziną do Jordanii, deklarując poparcie dla powstańców), apeluje o utworzenie nad Syrią strefy zakazu lotów. Ułatwiłoby jej to walkę z siłami rządowymi, których głównym atutem w starciach jest lotnictwo. Wątpliwe jednak, czy uda się uzyskać porozumienie w tej kwestii w Radzie Bezpieczeństwa ONZ z uwagi na postawę Rosji i Chin, wetujących kolejne rezolucje w sprawie Syrii.

Szef Narodowej Rady Syryjskiej wysunął również propozycję utworzenia stref bezpieczeństwa wzdłuż granic z Turcją i Jordanią, czego nie wyklucza Turcja. Takie rozwiązanie ułatwiłoby tureckim siłom zbrojnym powstrzymanie bojówek kurdyjskich jeszcze poza granicami własnego państwa. Kurdowie, dla których Syria stanowiła wygodną bazę wypadową do Turcji, angażują się obecnie w powstanie na obszarze północno-wschodniej Syrii. Chociaż wśród Kurdów istnieją frakcje popierające różne strony konfliktu, Turcja obawia się o wzrost ich pozycji w tym regionie i nie chciałaby, aby w Syrii powstała autonomia kurdyjska na wzór iracki. Podobne strefy Turcja tworzyła już w przeszłości wzdłuż swojej granicy na terenie północnego Iraku.

Po rezygnacji K. Annana, argumentowanej niepowodzeniem jego inicjatyw, sekretarz generalny ONZ Ban Ki-moon nadal widzi potrzebę obecności obserwatorów w Syrii. Obecna misja wygasa 19 sierpnia, a nie jest pewne, czy Rada Bezpieczeństwa zdecyduje o jej przedłużeniu, z uwagi na to że m.in. Stany Zjednoczone uważają ją za mało skuteczną i poszukują innych rozwiązań. Utrwalają się obawy, że konflikt syryjski nie jest możliwy do zażegnania na drodze dyplomatycznej.

Święto Wojska Polskiego – 15 sierpnia 2012 r.

15 sierpnia 2012 r., w całej Polsce odbyły się uroczyste obchody Święta Wojska Polskiego, przypadające w 92. rocznicę bitwy warszawskiej 1920 r. Tegoroczne centralne uroczystości w Warszawie rozpoczęły się od złożenia wieńca pod pomnikiem marszałka Józefa Piłsudskiego przez prezydenta Bronisława Komorowskiego w asyście ministra obrony narodowej Tomasza Siemoniaka, szefa Biura Bezpieczeństwa Narodowego Stanisława Kozieja oraz szefa Sztabu Generalnego WP gen. Mieczysława Cieniucha.

Kulminacyjnym punktem obchodów święta była uroczysta odprawa wart przed Grobem Nieznanego Żołnierza, połączona z apelem pamięci i złożeniem wieńców. Wcześniej prezydent B. Komorowski wręczył dziewięć nominacji generalskich i odznaczenia państwowe, a także uroczystie pożegnał szesnastu generałów, którzy zakończyli zawodową służbę wojskową.

Uroczystościom towarzyszyły pokazy sprzętu i wyposażenia wojskowego, koncerty, wystawy plastyczne oraz fotograficzne, szereg atrakcji dla dzieci i młodzieży, a także występy Reprezentacyjnego Zespołu Artystycznego WP.

Święto Wojska Polskiego było okazją do przypomnienia bohaterskiej postawy Polaków w bitwie warszawskiej 1920 r. W swoim przemówieniu prezydent B. Komorowski, nawiązując do uwarunkowań 1920 r., podkreślił znaczenie sojuszniczego wsparcia, nowoczesnego uzbrojenia i wyposażenia, wysokich kwalifikacji dowódców i poziomu wyszkolenia żołnierzy, a także zdolności ugrupowań politycznych do wzniesienia się ponad partyjny interes – czynników, których suma pozwala skutecznie zapewnić bezpieczeństwo państwa. Odwołując się do sprawdzonej w 1920 r. „matrycy zwycięstwa” prezydent B. Komorowski wskazał na analogie do kierunków obecnego procesu modernizacji Sił Zbrojnych RP.

Prezydent zaznaczył, że ważne dziś źródła siły i bezpieczeństwa Polski – członkostwo w NATO oraz Unii Europejskiej – wymagają dbałości i ciągłej pracy, gdyż nie są dane raz na zawsze. Związane z tym ponoszenie znacznych wspólnych kosztów, a często ryzyka i wyrzeczeń, jest ceną, którą trzeba i warto zapłacić za bezpieczeństwo obywateli.

B. Komorowski położył nacisk na konieczność budowy własnych narodowych zdolności obronnych, traktując je nie tylko jako główny obowiązek wobec ojczyzny, ale też wobec sojuszników. Oceniał, że główne programy modernizacyjne ostatnich lat, które zaowocowały m.in. wyposażeniem sił zbrojnych w nowoczesne samoloty wielozadaniowe i transportowe, systemy przeciwpancerne oraz transportery opancerzone, były krokiem w dobrym kierunku. Zbudowanie skutecznej i wiarygodnej obrony narodowej wymaga też unowocześnienia i usprawnienia systemu dowodzenia, systemu szkolnictwa wojskowego oraz wyposażenia Marynarki Wojennej w nowoczesne okręty przystosowane do obrony polskiego wybrzeża.

Nawiązując do swych ostatnich wystąpień i określonych przez siebie głównych kierunków rozwoju sił zbrojnych, prezydent B. Komorowski podkreślił, że priorytetem modernizacji technicznej SZ RP powinien być nowoczesny system obrony przed atakiem z powietrza – „polska tarcza” będąca jednocześnie fragmentem systemu przeciwraketowego NATO.

BEZPIECZEŃSTWO MILITARNE

Wystąpienie prezydenta RP potwierdza konsekwentne dążenie do rozwijania zdolności obrony własnego terytorium przez polskie siły zbrojne. Siły Zbrojne RP przez prawie całą ostatnią dekadę koncentrowały swój wysiłek na zdolnościach ekspedycyjnych, związanych z udziałem w misjach zagranicznych. Jednocześnie podlegały ciągłej redukcji i transformacji we wszystkich obszarach funkcjonalnych, włączając w to zmianę charakteru wojska na armię ochotniczą (zawodową).

Procesy te nie pozostały bez wpływu na możliwości obrony państwa. Stopniowo wycofywane, starzejące się uzbrojenie i sprzęt wojskowy – to dodatkowy czynnik powodujący, że nawet stabilne finansowanie obrony na poziomie blisko 2 proc. PKB – nie pozostawia dużego marginesu swobody w modernizacji technicznej i zmusza do koncentrowania się na priorytetowych programach. Optymizmem napawa podobne postrzeganie przez prezydenta, prezesa Rady Ministrów, ministra obrony narodowej i kierownictwo sił zbrojnych spraw bezpieczeństwa oraz podzielana świadomość konieczności budowania zdolności do obrony własnego terytorium, co sprzyja doskonaleniu polskiego systemu bezpieczeństwa.

Zapowiedź utworzenia Narodowego Programu Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego

8 sierpnia 2012 r. podczas zorganizowanej w Krakowie przez Instytut Studiów Strategicznych debaty dotyczącej bezpieczeństwa ruchu drogowego, minister budownictwa, transportu i gospodarki morskiej Sławomir Nowak przedstawił założenia do narodowego programu poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego.

Podczas swego wystąpienia minister S. Nowak poinformował o rozpoczęciu prac nad stworzeniem założeń i wytycznych do programu, którego celem ma być zmniejszenie do 2020 r. (w porównaniu z 2010 r.) o połowę liczby ofiar wypadków drogowych.

Program ma składać się z 4 obszarów: inżynieria, nadzór, bezpieczeństwo oraz edukacja. Każdy z nich ma mieć swojego lidera, np. w zakresie bezpieczeństwa będzie to Policja, a inżynierii – Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad. Priorytetem programu ma być walka z piractwem na drogach. Służyć ma temu m.in. podniesienie wysokości mandatów, rozbudowa systemu fotoradarów oraz poprawa infrastruktury drogowej w Polsce.

Opracowana ma zostać również instrukcja dotycząca racjonalnego stosowania lokalnych ograniczeń prędkości i wprowadzenie jednolitych standardów ratownictwa na autostradach zarządzanych przez różnych operatorów¹³.

Liczba wypadków jest istotnym elementem określającym poziom bezpieczeństwa ruchu drogowego w danym kraju. W 2011 r. w Polsce po raz pierwszy od kilku lat wzrosła zarówno liczba wypadków na drogach, jak również ofiar śmiertelnych i osób rannych. Trudno jednoznacznie ocenić te dane i wskazać, czy nastąpiła trwała zmiana dotychczasowej tendencji spadkowej. Niemniej, na podstawie dostępnych statystyk można stwierdzić, że liczba tego typu zdarzeń na polskich drogach należy do najwyższych w krajach Unii Europejskiej. Tak wysoki poziom zagrożenia zdrowia i życia użytkowników dróg jest tym bardziej niepokojący, że Polska w skali europejskiej jest krajem o relatywnie niskim stopniu zmotoryzowania. Konsekwencją takiego stanu rzeczy są poważne koszty zarówno społeczne i moralne (duża liczba ofiar śmiertelnych), jak również finansowe – obliczane w miliardach złotych rocznie – ponoszone przez system ochrony zdrowia i ratownictwo (hospitalizacja i rehabilitacja ofiar wypadków) oraz system ubezpieczeń społecznych (wyplata zasiłków chorobowych i rent).

Utrzymujący się w Polsce wysoki wskaźnik zagrożenia w ruchu drogowym związany jest z kilkoma czynnikami. Do nich zaliczyć należy przede wszystkim niską kulturę jazdy uczestników ruchu (m.in. nadmierna prędkość, kierowanie pojazdem pod wpływem alkoholu, nieprzestrzeganie przepisów ruchu drogowego), jakość infrastruktury drogowej (warunki techniczne istniejących dróg, mała liczba autostrad i dróg szybkiego ruchu, źle projektowane skrzyżowania i przejścia dla pieszych) oraz braki w systemie zarządzania ruchem drogowym.

Narodowy program poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego ma powstać do końca 2012 r. Obecnie można jedynie stwierdzić, że przedstawione założenia

BEZPIECZEŃSTWO POZAMILITARNE

odpowiadają na główne wyzwania związane z problematyką zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego oraz wpisują się w międzynarodowe strategie dotyczące tego zagadnienia, przygotowane w ramach ONZ czy UE. Nowy program powinien uwzględnić wszystkie doświadczenia wynikające z realizowanych dotychczas projektów (np. Krajowy program bezpieczeństwa ruchu drogowego GAMBIT 2005), szczególnie we fragmentach, w których nie udało się osiągnąć spodziewanych rezultatów. Przygotowując program, należy również uwzględnić doświadczenia innych państw, w których jednym z podstawowych warunków poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego jest integralność całego systemu w obszarach zarządzania bezpieczeństwem, monitoringu bezpieczeństwa, ratownictwa, systemu informacji, badań naukowych oraz badań powypadkowych we wszystkich rodzajach transportu (drogowego, kolejowego, lotniczego i wodnego).

WYSTĄPIENIA PREZYDENTA RP ORAZ SZEFA BBN:

- **Wystąpienie Prezydenta RP przed Grobem Nieznanego Żołnierza z okazji Święta Wojska Polskiego i 92. rocznicy Bitwy Warszawskiej.**
- **Prezydent o przyszłości i zadaniach dla wojska** – Prezydent RP Bronisław Komorowski był gościem „Sygnałów Dnia” w radiowej „Jedynce”.
- **Szef BBN: Dużą rolę w systemie obrony przeciwraкетowej będą spełniały środki cyberwalki** – szef BBN S. Koziej był gościem w programie „Horyzont” na antenie TVN24. Rozmowa dotyczyła systemu obrony przeciwraкетowej.
- **Szef BBN: Trzeba wydawać pieniądze na to, co jest wojsku potrzebne** – szef BBN S. Koziej był gościem w „Poranku Radia TOK FM”. Rozmowa dotyczyła obrony przeciwraкетowej, programu ratunkowego dla Marynarki Wojennej oraz nominacji generalskich.
- **Szef BBN: W Polsce słowo tarcza nie jest zbyt szczęśliwe, raczej chodzi o sieć modułów** – szef BBN S. Koziej był gościem w programie „To był dzień” na antenie Polsat News. Rozmowa dotyczyła budowy polskiego systemu obrony przeciwraкетowej i źródeł jego finansowania.
- **Szef BBN w specjalnym odcinku programu naszaarmia.pl** – szef BBN S. Koziej mówił w programie o głównych kierunkach rozwoju sił zbrojnych w najbliższej dekadzie, w tym o budowy polskiego systemu obrony przeciwraкетowej.
- **S. Koziej: Tarcza to skrót myślowy** – wywiad z szefem Biura Bezpieczeństwa Narodowego ministrem Stanisławem Koziejem, który ukazał się w dzisiejszym wydaniu „Dziennika Łódzkiego”. Rozmowa dotyczyła budowy polskiego systemu obrony przeciwraкетowej.
- **Szef BBN dla „Polski Zbrojnej”: Obrona powietrzna to priorytet** – wywiad z szefem BBN S. Koziejem, który ukazał się na portalu polskazbrojna.pl. Rozmowa dotyczy priorytetów polskiej polityki obronnej, w tym budowy systemu obrony przeciwraкетowej.

Przypisy:

¹ PAP, 3 sierpnia 2012 r.

² RFE/RL, 8 sierpnia 2012 r.

³ AP, 14 sierpnia 2012 r.

⁴ BBC, 8 sierpnia 2012 r.

⁵ RIA Novosti, 9 sierpnia 2012 r.

⁶ PAP, 12 sierpnia 2012 r.

⁷ RIA Novosti, 12 sierpnia 2012 r.

⁸ rferl.org, 16 sierpnia 2012 r.

⁹ Reuters, 16 sierpnia 2012 r.; IAR, 10 sierpnia 2012 r.

¹⁰ bbc.co.uk, 12 sierpnia 2012 r.

¹¹ PAP, 12 sierpnia 2012 r.

¹² PAP, 16 sierpnia 2012 r.

¹³ transport.gov.pl, 8 sierpnia 2012 r.